

Achterhoek Raad

Raadsvoorstel “Lichte evaluatie 2024, uitkomsten en vervolg”

Aan : Achterhoek Raad
Van : Achterhoek Board
Datum : 31 maart 2025
Agendapunt : 7, bijlage 7.1, 7.2, 7.3

Inleiding

Voor de zomer van 2024 heeft een lichte evaluatie over de Achterhoekse samenwerking plaats gevonden, die werd geleid door de voorzitter en de toenmalige secretaris van Achterhoek ambassadeurs. De bevindingen van deze gespreksrondes zijn verwerkt in een kort verslag dat als bijlage 7.2 bij dit voorstel is gevoegd.

In het najaar van 2024 zijn de uitkomsten op hoofdlijnen gedeeld in drie werksessies. De Achterhoek Board en het algemeen bestuur hebben aan de hand van stellingen samen gereflecteerd op de uitkomsten in november. In het informele deel van de Achterhoek Raad van 9 december zijn de hoofdlijnen van de evaluatie gedeeld en is ook aan de hand van stellingen over een aantal thema's in kleinere groepen gesproken. De medewerkers van Achterhoek ambassadeurs hebben in september hun input en reflectie op de samenwerking kunnen geven.

Dit voorstel geeft de rode draden uit de evaluatie en de gevoerde gesprekken weer. Tevens belichten we de evaluatie in een bredere context van actuele ontwikkelingen en komen we met concrete actiepunten om een vervolg te geven aan de uitkomsten van de evaluatie.

Rode draden evaluaties

De lichte evaluatie had tot doel om tussentijds de 'peilstok' in de samenwerking te steken aangezien in 2020/2021 een uitgebreidere evaluatie heeft plaatsgevonden. Het heeft een mooie brede opbrengst opgeleverd. In de werksessies is nadere duiding gegeven aan een aantal onderwerpen met behulp van stellingen. Door de oogharen heen zijn een aantal rode draden te trekken.

Tevredenheid en behoefte om de verbinding te versterken

Over het algemeen is er tevredenheid over de inrichting van het samenwerkingsverband van Achterhoek ambassadeurs. De principiële keus om in de Board en aan de Thematafels 30 te werken en besluiten te nemen wordt hoog gewaardeerd. De betrokkenheid is hoog en de sfeer en samenwerking wordt als positief ervaren. Er zijn in de afgelopen jaren mooie resultaten behaald, het eigenaarschap binnen het samenwerkingsverband is groot, de Achterhoek én de Achterhoekse samenwerking staan goed op de kaart.

De inrichting van de Achterhoek Raad wordt als positief ervaren. Het heeft het regionale denken verstrekt en dat is niet alleen waardevol, maar ook iets om te koesteren. Er wordt aandacht gevraagd voor het versterken van de verbinding tussen de verschillende organen binnen de Achterhoekse samenwerking en de verbinding vanuit de Achterhoek Raad naar de gemeenteraden.

Behoefte aan reflectie op en keuze over de inhoudelijke agenda

Breed gedragen is de behoefte aan een reflectie op en keuzes over de inhoudelijke agenda van de Achterhoek. Er is enerzijds behoefte aan meer focus, anderzijds aan uitbreiding van de inhoudelijke agenda. Thema's die in het kader van uitbreiding van de agenda zijn genoemd, zijn vrijetijds-economie (recreatie & toerisme), cultuur en sport. In het verlengde hiervan speelt ook de vraag over de rol van de Achterhoek ambassadeurs rondom ruimtelijke vraagstukken en de verantwoordelijkheid van provincie en gemeenten daarbinnen. Een laatste wens is om inhoudelijk een volgende stap te zetten in de Duitsland-samenwerking, wat ook van invloed kan zijn op de inhoudelijke agenda van de regio.

Samenwerking uitbreiden en huidig netwerk verbreden

Uit de evaluatie komt naar voren dat men open wil blijven staan om nieuwe partners te binden en het netwerk uit te breiden. Ten aanzien van *uitbreiding* van de samenwerking ligt de vraag voor of er bereidheid is om actief het gesprek aan te gaan om nieuwe gemeenten te laten toetreden tot regionale samenwerking. Uitbreiding van gemeenten wordt gezien als een kans voor de samenwerking, met de kanttekening dat er een goede aansluiting moet zijn op de Achterhoekse cultuur. Daarnaast bestaat de behoefte om het huidige netwerk van Achterhoek ambassadeurs te *verbreden* met nieuwe partners en meer deelnemers aan te sporen actief deel te nemen.

Bredere context van de lichte evaluatie

De evaluatie staat niet op zichzelf. Het samenwerkingsverband is volop in beweging. In het afgelopen jaar hebben diverse wisselingen plaatsgevonden in het bestuur (toetreding Montferland, burgemeesters-wisselingen), de Board (diverse wisselingen) en in de organisatie (vertrek secretaris/directeur). Daarnaast zien we een toename van vraagstukken die de grenzen van de organisatie overstijgen en de vraag oproepen wat de rol van de Achterhoek ambassadeurs hierin is. Op het financiële vlak worden we geconfronteerd met noodzakelijke besparingen om te komen tot een structureel sluitende begroting en door de financiële uitdagingen bij gemeenten.

Groei thema's en vraagstukken

We zien dat initiatiefnemers ons goed weten te vinden voor complexe opgaven en vraagstukken die over organisatiegrenzen heen reiken. Het samenwerkingsverband in de Achterhoek is voor medeoverheden vaak een 'logisch' platform voor de coördinatie van strategische (ruimtelijke) vraagstukken (o.a. door de hernieuwde aandacht voor planologie en ruimtelijk beleid, woningbouwopgave, uitwerking Integraal Zorgakkoord etc.) en voor initiatieven en geldstromen om de verbinding Rijk-regio te versterken. De Regio Deal, Woondeal en Elke Regio Telt zijn hiervan voorbeelden. Dat brengt enerzijds kansen met zich mee om de inhoudelijke doelstellingen te realiseren, anderzijds levert dat ook spanning op in de uitvoering (capaciteitsverdeling), in rolneming (strategisch verbinden of zelf uitvoeren) en in de organisatie (lokaal of regionaal). De vraag "wat doen we wel en wat doen we niet" komt hierdoor steeds prominenter in beeld. Een antwoord op deze vraag is nog niet geformuleerd. Wel is er een tendens zichtbaar dat steeds vaker gekeken wordt naar Achterhoek ambassadeurs om projectmanagement en -leiding op zich te nemen.

Besparingsopgave

De regio heeft een besparingsopdracht gekregen bij de behandeling van de Begroting 2025 omdat de gemeenten zich geconfronteerd zien met financiële uitdagingen vanaf 2026. Doel is om zorg te dragen voor een structureel sluitende begroting vanaf 2026 zonder een extra stijging van de inwonersbijdrage. Om dit te realiseren is een besparing nodig van ongeveer 10% van de exploitatiekosten van de organisatie. Een dergelijke besparing vraagt om een kritische blik op de taken (inhoud), kosten (efficiency), inkomsten en de wijze van organiseren. De besparing zal verwerkt worden in de begroting 2026 die u eind mei in concept ontvangt, en die in september 2025 ter besluitvorming voorligt in het algemeen bestuur. Richtinggevende keuzes hiervoor moeten uiterlijk april 2025 worden gemaakt. Dit vergroot de noodzaak om met elkaar in gesprek te gaan en keuzes te maken in de inhoudelijke agenda, focus aan te brengen en slimmer te werken zodat we de goede dingen blijven doen, ook naar de toekomst toe.

Reflectie op de uitkomsten

Het algehele gevoel is dat het netwerk en de 30-samenwerking binnen de Achterhoek in de afgelopen jaren goed en stevig is neergezet. Het succes van de afgelopen jaren wordt gezien en leidt tot nieuwe kansen. Door externe ontwikkelingen, nieuwe opgaven en een veranderende financiële situatie bij gemeenten is de context waarbinnen de regio haar werk uitvoert gewijzigd. Er moet financieel scherper aan de wind gezeild worden. Daardoor neemt de urgentie om ook meer focus aan te brengen op de inhoudelijke agenda toe. Vanuit het vertrouwen dat is opgebouwd en de goede basis die er ligt, is de Achterhoekse samenwerking toe aan een volgende fase van ontwikkeling. Op inhoud en in de wijze van samenwerking. Het oppakken van de uitkomsten van de lichte evaluatie kan daarbij ondersteunen.

Voorstel voor vervolg: oppakken actiepunten

Om een vervolg te geven aan de evaluatie hebben wij een aantal concrete actiepunten geformuleerd. Een overzicht van de actiepunten treft u aan in bijlage 7.3. Er zijn drie actiepunten die wij graag wat uitgebreider toelichten. Waarbij we bij actiepunt 5 een beroep doen op uw Raad.

Actiepunt 1

Reflecteer op en maak keuzes in de inhoudelijke agenda incl. de rolneming van de regio en betrek dit bij de besparingsopdracht

Er is een breed gedragen behoefte en urgentie vanuit de besparingsopdracht om de inhoudelijke agenda tegen het licht te houden en scherpe keuzes te maken in wat het 'takenpakket' van de regio Achterhoek is, dat past binnen de financiële kaders. Het voorstel is om in de afweging van de inhoudelijke agenda ook de inhoudelijke thema's te betrekken die in de evaluatie zijn genoemd en te vragen te beantwoorden welke rol de regio wil en kan spelen in ruimtelijke vraagstukken.

Omdat de besparingsopgave op korte termijn (voorjaar 2025) vraagt om inhoudelijke keuzes, is concreet het voorstel dat de Board het gesprek over de inhoudelijke agenda op korte termijn voert zodat richtinggevende uitspraken hierover verwerkt kunnen worden in de Begroting 2026. De raden hebben dan de mogelijkheid om zich over de gemaakte keuzes, a.d.h.v. zienswijzen in het reguliere begrotingsproces, uit te spreken.

Actiepunt 2

Actualiseer en hernieuw de Achterhoek Visie

Gezien de uitkomsten van de evaluatie en de bredere context en ontwikkelingen, is het voorstel om het jaar 2025 te gebruiken voor het actualiseren en vernieuwen van de Achterhoek Visie en daarin de rode draden van de evaluatie en de actuele ontwikkelingen mee te nemen.

De huidige Achterhoek Visie heeft een horizon tot 2030. Wij constateren dat aan verschillende tafels behoefte is om de horizon te verleggen en verder vooruit te kijken.

Bijvoorbeeld om meer de verbinding te maken met de Ruimtelijke ontwikkelingen en het IZA. Maar ook vanuit Elke regio Telt/Nationaal Programma Vitale Regio's. Met de gemeenteraadsverkiezingen in 2026 in het vooruitzicht lijkt het momentum er te zijn om de Achterhoek Visie en de inhoudelijke agenda tegen het licht te houden en aan te scherpen.

Actiepunt 5

Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 en de oproep in de Achterhoek Raad van 9 december 2024 voor meer politiek debat, wil de Board graag samen met de Achterhoek Raad in 2025 het gesprek voeren over de inrichting, de rol en het mandaat van de Achterhoek Raad en het samenspel tussen Achterhoek Raad en de Board. De Board wil hiervoor graag het initiatief nemen. Met dit actiepunt willen we samen met de Achterhoek Raad kijken of we een vervolgstap kunnen nemen in de werkwijze van de Achterhoek Raad. Ook hier koersen we op de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Zodat een eventuele andere inrichting en rol na de verkiezingen geïmplementeerd kunnen worden.

Concept besluit

De Achterhoek Raad besluit

- a. kennis te nemen van de uitkomsten en de rode draden van de evaluatie 2024;
- b. in te stemmen met het oppakken van de actiepunten 1. (inhoudelijke agenda) en 2. (Achterhoek Visie) door de Board;
- c. in te stemmen met het oppakken van actiepunt 5, door de opdracht aan de Werkgroep Werkwijze te geven om in samenspraak met de Achterhoek Board een verkenning uit te voeren naar de inrichting, de rol en het mandaat van de Achterhoek Raad, op basis waarvan een interactieve bijeenkomst kan worden georganiseerd voor de zomer van 2025, om tot een uitgewerkt plan te komen.